

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«КИЇВСЬКИЙ АВІАЦІЙНИЙ ІНСТИТУТ»

ЗАТВЕРДЖЕНО

В.о. президента ДУ КАІ

Ксенія СЕМЕНОВА

14 » **04** 2025 року

ПРОГРАМА
ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ ДО АСПІРАНТУРИ
зі спеціальності С3 Міжнародні відносини
на здобуття ступеня доктора філософії
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Галузь знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні
відносини
Освітньо-наукова програма «Зовнішня політика»

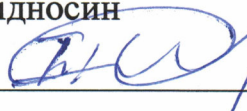
Київ - 2025

Програма розроблена на основі освітньо-наукової програми та навчального плану № НДФ-9-С3/25 підготовки фахівців освітньо-наукового рівня «Доктор філософії» галузі знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини» спеціальності С3 «Міжнародні відносини», Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261.

Програму розробили:

Завідувач кафедри міжнародних відносин та стратегічних студій

Факультету права та міжнародних відносин

доктор політичних наук, професор Ніна РЖЕВСЬКА

Професор кафедри міжнародних відносин та стратегічних студій

Факультету права та міжнародних відносин

доктор історичних наук, професор Сергій ТРОЯН

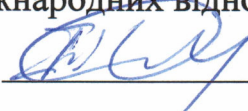
Доцент кафедри міжнародних відносин та стратегічних студій

Факультету права та міжнародних відносин

кандидат політичних наук, доцент Артем САПСАЙ

Програма обговорена та схвалена на засіданні випускової кафедри міжнародних відносин та стратегічних студій факультету права та міжнародних відносин, протокол № 6 від «1» квітня 2025 р.

Завідувач кафедри міжнародних відносин

та стратегічних студій Ніна РЖЕВСЬКА

ПЕРЕДМОВА

Програма підготовлена авторським колективом кафедри міжнародних відносин та стратегічних студій за спеціальністю СЗ «Міжнародні відносини».

Вступник повинен продемонструвати фундаментальні, професійно-орієнтовні знання та уміння, здатність творчо мислити, вирішувати типові професійні завдання, передбачені програмою вступу.

Організація вступного випробування здійснюється відповідно до Положення про приймальну комісію ДУ КАІ, затвердженого рішенням Вченої ради ДУ КАІ.

Іспит зі спеціальності має письмову форму проведення.

I. ЗМІСТ ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

Система наук про міжнародні відносини. Основні наукові школи дослідження. Концептуальні підходи щодо аналізу міжнародних .

Закони в міжнародних відносинах. Зміст закономірностей в міжнародних відносинах. Універсальні закономірності міжнародних відносин.

Поняття міжнародного середовища. Теорії міжнародного середовища. Внутрішнє та зовнішнє середовище. Географічне середовище. Геополітика та геостратегія. Соціальне середовище.

УЧАСНИКИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Суть і роль держави як учасника міжнародних відносин. Вплив зовнішньої політики держави політики на характер міжнародних відносин епохи. Держава як універсальна форма політичної організації людської спільноти. Держава та державний суверенітет. Роль держави у формуванні нації. Наддержава та єдина наддержава.

Недержавні учасники міжнародних відносин. Міжнародні міжурядові організації: Міжнародні неурядові організації: загальні характеристики і типи.. ТНК як учасники міжнародних відносин.

МІЖНАРОДНІ СИСТЕМИ

Типи і структури міжнародних систем. Дослідження структури міжнародних систем.

Закони функціонування та трансформації міжнародних систем.

Формування нової системи міжнародних відносин. Специфіка переходу від біполярної до сучасної міжнародної системи. Структурно-функціональні атрибути сучасної міжнародної системи.

ПОЛІТИЧНІ СИСТЕМИ СВІТУ

Політичні системи світу та їхні основні інститути. Типи сучасних політичних систем. Типи політичних систем за культурно-цивілізаційними та формаційними ознаками (історичні типи – рабовласницької, феодальної, буржуазної, соціалістичної політичної системи).

Вплив науково-технічного прогресу на параметри політичної системи.

ПОНЯТТЯ ГЛОБАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Поняття глобального розвитку, його структура, складові. Формування глобальної свідомості. Глобальні форми співіснування людей. Політичне регулювання глобальних процесів. Глобальна безпека. Концепція безпеки у глобальному світі. Міжнародна та регіональна безпека: сучасні виклики та загрози. Конфлікти в контексті глобального розвитку. Ядерний чинник глобальної безпеки. Глобальна політична культура.

СВІТОВА ПОЛІТИКА

Феномен світової політики. Світова політика як об'єкт наукового дослідження. Провідні парадигми в дослідженні світової політики. Транснаціональні та міждержавні відносини. Світовий політичний процес як наукова категорія і об'єктивна реальність.

Рушійні сили і визначальні тенденції світового політичного процесу. Політична активність інституціональних об'єктів міжнародних відносин.

Нова якість світового політичного процесу. Трансформації політичного простору в умовах глобалізації. Мегатренди та глобальні проблеми.

ГЛОБАЛЬНІ ВЗАЄМОДІЇ

Становлення глобального світу як відповідь на виклики сучасності: економічні, політичні, моральні, культурні.

Аналіз основних стратегій глобальних взаємодій, які склалися історично: ізоляції, завоювання, запозичення, мімікрії, діалогу.

Стратегія зіткнення цивілізацій. Народи між цивілізаціями, цивілізаційні розломи. Динаміка цивілізаційних процесів і можливість досягнення консенсусу в діалозі цивілізацій. Формування сучасної планетарної свідомості людства як глобального суб'єкту. Проблема поєднання ідентичностей у глобальному просторі: етнічної, національної, цивілізаційної, континентальної, планетарної.

МІЖНАРОДНЕ НАУКОВО-ТЕХНІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Рушійні сили міжнародного політичного процесу, роль глобальних інформаційних мереж в науково-технічному обміні. Науково-технологічна революція та її вплив на розвиток форм міжнародної комунікації. Структуротворча функція НТР в міжнародній системі. Глобальний характер НТР,

її масштаби, темпи. Форми, масштаби і структура міжнародних науково-технічних зв'язків.

Основні форми розвитку міжнародної науково-технічної співпраці.

ПОЛІТИЧНА СТРУКТУРА ХХІ СТОЛІТТЯ

Міжнародні відносини і глобальний розвиток. Класичне розуміння глобалізації людського суспільства. Економіко-центрична парадигма в глобалістиці: теорія імперіалізму, теорія залежності, теорія світової системи. Вплив глобалізації на природу міжнародних відносин. Визначення змісту категорії «глобалізація». Глобалізація форм і засобів існування як причина світових війн. Головні аспекти глобалізації міжнародних відносин. Зовнішня політика держав за умов глобалізації. Концепції антиглобалізму П'ять проектів світоспільності. Пошук нових стабілізаційних стратегій глобалізації: геополітичної, екологічної, соціокультурної. Сучасні прояви глобалізації і фрагментації. Нові загрози, які супроводжують процес глобалізації.

II. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Дана програма передбачає глибоке знання матеріалу про сучасний стан розвитку політичних проблем міжнародних систем в умовах глобального розвитку та головних проблем, що виникають у даній царині.

Вступники до аспірантури за спеціальністю СЗ «Міжнародні відносини» при складанні вступного іспиту зі спеціальності мають виявити знання предмета та об'єкту міжнародних відносин та зовнішньої політики як науково-дослідницької сфери, показати уміння комплексно аналізувати матеріал та розуміння системності як наукового підходу, що є принципово важливим у пізнанні сутності міжнародного політичного процесу в сучасній системі міжнародних відносин.

Під час проведення вступного іспиту забороняється користуватись будь-яким допоміжним матеріалом.

Іспит зі спеціальності має усну форму проведення.

Знання та вміння, продемонстровані вступниками до аспірантури на вступному випробуванні зі спеціальності СЗ «Міжнародні відносини» оцінюються за 100-200-бальною шкалою:

- 0-100 балів – незадовільно;
- 101-174 бали – задовільно;
- 175-189 – добре;
- 190-200 балів – відмінно.

Критерії оцінювання знань вступників

Відповідь, яка оцінюється в 190-200 балів, має відповідати таким вимогам:

- повний, розгорнутий, вичерпний виклад змісту поставленого питання або проблеми;
- виявлення творчих здібностей у розумінні, викладенні й використанні теоретичного матеріалу;
- уміння користуватися методами наукового аналізу політичних проблем міжнародних систем в умовах глобального розвитку;
- демонстрація здатності висловлення та аргументування власного ставлення до альтернативних поглядів на дане питання;
- знання необхідних законів і нормативних матеріалів України, міжнародних та міждержавних угод з обов'язковим на них посиланням під час розкриття питань, які того потребують;
- засвоєння теоретичних питань відповідно до основної та додаткової літератури.

Відповідь, яка оцінюється в 175-189 балів, має відповідати таким вимогам:

- згідно з вимогами до відповіді на найвищий бал не виконано хоча б одна із цих вимог (якщо вона явно потрібна для вичерпного розкриття питання); або: в цілому правильно розкритий за зазначеними вимогами зміст відповіді, але допущені значні помилки під час: а) використання цифрового матеріалу; б) посилання на конкретні історичні періоди та дати; в) визначення авторства і змісту в цілому правильно зазначених теоретичних концепцій, що порушує логіку висновків під час відповіді на конкретне питання.

Відповідь, яка оцінюється в 101-174 балів, має відповідати таким вимогам:

- згідно з вимогами до відповіді на найвищий бал не виконано три вимоги (якщо вони явно потрібні для вичерпного розкриття питання);
- зроблені під час відповіді висновки не є правильними чи загальновизнаними за відсутності у відповіді доказів і раціональних аргументів на їх користь.

Відповідь оцінюється в 0-100 балів за таких обставин:

- згідно з вимогами до відповіді на найвищий бал не виконано три чи більше вимог (якщо вони явно потрібні для вичерпного розкриття питання);
- зроблені під час відповіді висновки не є правильними чи загальновизнаними в разі

- відсутності у відповіді вступника доказів і раціональних аргументів на їх користь;
- характер відповіді дає підстави стверджувати, що особа, яка складає іспит, неправильно зрозуміла зміст питання чи не знає правильної відповіді і тому не відповіла на нього по суті допустивши грубі помилки у змісті відповіді або давши відповідь не на поставлене в білеті питання.

Виконання екзаменаційного завдання має бути виключно самостійного характеру..

Бали переводяться в національну шкалу в такому порядку:

Оцінка за 200-бальною шкалою	190-200	175-189	101-174	0-100
Оцінка за національною шкалою	відмінно	добре	задовільно	незадовільно

III. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основні

Основні

1. Іванець Т. Соціологія міжнародних відносин: навч. посібн. К. 2021. 232 с.
2. Капітоненко М. Теорія міжнародних відносин. Чернівці: Книги XXI, 2019. 271 с.
3. Козак Ю.Г. Міжнародні організації. Посібник. 3-є видання. 2019. ЦУЛ. 344 с
4. Коппель О. А., Пархомчук О. С. Міжнародні відносини ХХ століття (навчальний посібник). 5-те видання розширене і доповнене К.: Друкарський двір Олега Федорова, 2019. 390 с.
5. Коппель О.А. Пархомчук О.С. Ретроспективний контекст глобальних трендів міжнародних відносин. Глобальні тренди міжнародних відносин. Монографія. К.: Вадекс, 2020. 524 с.
6. Коппель О.А. Пархомчук О.О. Виникнення системності в міжнародних відносинах Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2017. Вип. 15. С. 184-191. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlu_fps_2017_15_28
7. Лісовська Ю., Лісовський П. Політика міжнародних відносин. Проблеми та перспективи: навчальний посібник. Київ: Вид-во Університет «Україна», 2021
8. . Мателешко Ю. П. Теорія міжнародних відносин: навчальний посібник. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2020. 156 с.
9. Міжнародні відносини та світова політика [Електронний ресурс] : навчальний посібник / О. М. Кузь, Д. С. Коротков, Д. Ю. Михайличенко, О. В. Бровко; за заг. ред. д-ра філос. наук, професора О. М. Кузя. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 201 с.
10. Тойнбі А. Дж. Дослідження історії. У 2 т. К.: Основи, 1995.
11. D'Anieri P. International Politics: Power and Purpose in Global Affairs. Cengage Learning; 5th edition, 2021. 498 p.

Додаткові

12. Арон Р. Мир і війна між націями. К ., Юніверс, 2000. 688 с.
13. Мальський М.З., Мацях М.М. Теорія міжнародних відносин: Підручник. 2-е вид., перероблене і доп. К.: Кобза, 2003. 528 с
14. Міжнародні системи і глобальний розвиток: підручник. Кер.авт.колективу О.А.Коппель; за ред. Л.В. Губерського, В.А.Манжоли. авт.колективу О.А.Коппель. Київ.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008.
12. Міжнародні відносини та світова політика: підручник . Кер.авт.колективу В.Ю. Крушинський за ред. В. А. Манжоли. - К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2010. 863 с
13. Міжнародна система, безпека і глобальний розвиток. Конспект лекцій з курсу «Порівняльна політологія». Авт. - укл. С.О. Шергін. К., 2006.
14. Соснін О.В., Воронкова В.Г., Постол О.Є. Сучасні міжнародні системи та глобальний розвиток. – К.: Центр навчальної літератури, 2015. 556 с.
15. Україна в сучасному геополітичному просторі: теоретичний і прикладний аспекти [Кол. монографія] / За ред. Ф. М. Рудича. К., 2002. 488 с.
16. Barry Buzan, Richard Little. International Systems in World History/ Remaking the Study of International Relations/ Oxford University Press, 2000.
17. Flint C. Wstęp do geopolityki / Tłum.z ang. J.Halbersztat. Warszawa: wyd. naukowe PWN, 2008. 243 s.
18. Moczulski L. Geopolityka. Potęga w czasie i przestrzeni. Warszawa, 2000. 321 s.